

OPIS ISTOTNYCH ZAGADNIENÍ DLA KOMISJI EGZAMINACYJNEJ
DO ZADANIA Z ZAKRESU PRAWA CYWILNEGO
(EGZAMIN ADWOKACKI – 2 KWIEŦNIA 2025 r.)

1. Zdaniem zespołu do przygotowania zadań na egzamin adwokacki, prawidłowe rozwiązanie zadania wymaga przygotowania apelacji w imieniu powoda Jana Stolarka, zaskarżającej wyrok w części oddalającej powództwo o zasądzenie kwoty 70 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 marca 2024 r.
2. Apelacja z uwagi na fakt, że jest nie tylko środkiem zaskarżenia, lecz także pismem procesowym, powinna odpowiadać wymogom formalnym przewidzianym dla pisma procesowego (art. 126 i 128 k.p.c.) z modyfikacją uwzględniającą, że jest to środek zaskarżenia. Apelacja jako kwalifikowane pismo procesowe powinna odpowiadać również szczególnym wymaganiom konstrukcyjnym z art. 368 k.p.c.
3. Wartość przedmiotu zaskarżenia powinna odpowiadać kwocie 70 000 zł. Jednakże zgodnie z art. 368 § 2 w zw. z art. 19 § 1 k.p.c. w apelacji nie jest konieczne wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia, jeśli zakresem zaskarżenia objęta jest oznaczona kwota pieniężna (zob. uchwałę SN z dnia 22 sierpnia 2007 r., III CZP 77/07).

Zdaniem zespołu do przygotowania zadań na egzamin adwokacki uzasadnione jest podniesienie przez zdającego następujących zarzutów naruszenia przez sąd przepisów prawa procesowego, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy:

- a. naruszenia prawa procesowego art. 235² § 2 k.p.c. poprzez pominięcie dowodu z protokołu notarialnego niestawiennictwa pozwanego w Kancelarii Notarialnej Janusza Webera w dniu 1 września 2022 r. sporządzonego przez notariusza w trybie art. 104 § 3 ustawy – Prawo o notariacie bez wskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia;
- b. naruszenia prawa procesowego art. 72 § 2 i art. 73 § 2 k.p.c. przez ustalenie, że po stronie powodowej istnieje współuczestnictwo konieczne;
- c. naruszenia prawa procesowego art. 321 k.p.c. przez uznanie, iż podstawa faktyczna żądania wskazana przez powoda w toku procesu nie obejmuje żądania o zasądzenie świadczenia z tytułu bezpodstawnego i nienależnego świadczenia.

W ocenie zespołu możliwe jest podniesienie zarzutu nierozpoznania istoty sprawy co do żądania zwrotu zaliczki. Jednak wniosek apelacji o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji jest nieuzasadniony interesem powoda. Zważyć należy, że jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 9 września

2021 r. w sprawie I CZ 56/21 „sprawne funkcjonowanie modelu apelacji pełnej wymaga, by przypadki uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania miały charakter wyjątkowy, co tym bardziej należy odnieść do błędów w sferze stosowania prawa materialnego”. Tak też uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07: „sąd drugiej instancji dysponuje kompetencją do prowadzenia postępowania rozpoznawczego, tak w aspekcie gromadzenia materiału procesowego, jak i oceny prawnej, na równi z sądem I instancji. Nic nie stoi zatem na przeszkodzie, aby sąd odwoławczy (...) dokonał wszechstronnej oceny prawnej żądania z wykorzystaniem wszystkich wchodzących w rachubę kwalifikacji prawnych”.

Nadto w ocenie zespołu uzasadnione jest podniesienie przez zdającego zarzutów naruszenia prawa materialnego:

- a. art. 36 § 1 i 2 k.r.o. w zw. z art. 35 k.r.o. przez wadliwe ich niezastosowanie;
- b. art. 405 i 410 § 1 i 2 k.c. przez wadliwe ich niezastosowanie w sytuacji, gdy zaliczka wobec niedojścia do skutku umowy przyrzeczonej stanowi świadczenie nienależne;
- c. art. 390 § 3 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, art. 118 k.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy roszczenie o zwrot zaliczki przedawnia się na zasadach ogólnych, tj. 6 lat, a nie w terminie rocznym.

Powyższe zarzuty uzasadniają wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego Adama Konarskiego na rzecz powoda Jana Stolarka kwoty 70 000 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 marca 2024 r.

Wniosek apelacji zawierający żądanie zasądzenia odsetek od kwoty 70 000 zł za okres wcześniejszy, np. od dnia 22 października 2023 r., tj. doręczenia pozwanemu wezwania do zapłaty z dnia 15 października 2023 r., stanowi istotne uchybienie z uwagi na niedopuszczalną zmianę powództwa na etapie postępowania apelacyjnego (patrz treść uchwały Sądu Najwyższego z 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09 i wyroku Sądu Najwyższego z 6 grudnia 2017 r., I CSK 476/17).

Wniosek apelacji powinien także zawierać żądanie zasądzenia kosztów procesu za instancję apelacyjną.

Podniesione zarzuty apelacji uzasadniają także wniosek w trybie art. 380 k.p.c. o rozpoznanie postanowienia Sądu I instancji pomijającego wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z protokołu notarialnego niestawiennictwa pozwanego w Kancelarii Notarialnej Janusza Webera w dniu 1 września 2022 r. sporządzonego przez notariusza na podstawie art. 104 § 3 ustawy – Prawo o notariacie bez wskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia i wniosek o przeprowadzenie tego dowodu w postępowaniu apelacyjnym.

W ocenie zespołu postawienie zarzutu naruszenia art. 72 § 2 i art. 73 § 2 k.p.c. znajduje uzasadnienie w treści cytowanych przepisów. Współuczestnictwo tego rodzaju w myśl § 2 art. 72 k.p.c. stanowi kwalifikowany rodzaj współuczestnictwa materialnego i występuje, gdy z uwagi na łączną legitymację procesową sprawa może toczyć się tylko z udziałem kilku podmiotów łącznie w roli powodów bądź przeciwko kilku osobom łącznie w charakterze pozwanych. Współuczestnictwo to może wynikać z przepisu ustawy lub z istoty samego stosunku prawnego wiążącego strony. W przypadku współuczestnictwa koniecznego każdorazowo zakłada się istnienie łącznej legitymacji materialnej przysługującej podmiotom objętym spornym stosunkiem prawnym lub wynikającej z przepisów ustawy. Ta sytuacja określana jest w doktrynie jako łączna legitymacja procesowa. Powyższe skutkuje tym, że legitymacja procesowa nie przysługuje każdej ze stron oddzielnie, lecz wszystkim łącznie. Z kolei z art. 35 k.r.o. i 36 k.r.o. wynika, że w trakcie trwania wspólności ustawowej żaden z małżonków nie może żądać podziału majątku wspólnego ani też rozporządzać udziałem, który w razie ustania wspólności przypadnie mu w majątku wspólnym. Oboje małżonkowie obowiązani są do współdziałania w zarządzie majątkiem wspólnym i każdy z małżonków może samodzielnie zarządzać majątkiem wspólnym, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Wykonywanie zarządu obejmuje czynności, które dotyczą przedmiotów majątkowych należących do majątku wspólnego, także czynności zmierzające do zachowania tego majątku. Czynności wymagające zgody drugiego małżonka określa wyłącznie art. 37 k.r.o. Zauważyć należy nadto, że w przypadku wspólności majątkowej małżeńskiej ustawodawca nie zastrzegł solidarności czynnej małżonków, gdy występują oni w charakterze wierzycieli. Dochodzenie roszczeń pieniężnych przysługujących wspólnie małżonkom, tak jak ma to miejsce w sprawie niniejszej, można kwalifikować jako czynności zachowawcze w rozumieniu art. 36 § 2 k.r.o., a więc niewymienione w art. 37 k.r.o. Pogląd, że brak jest współuczestnictwa koniecznego podmiotów zobowiązanych do zwrotu bądź otrzymania świadczenia jest ugruntowany w orzecznictwie sądów i w doktrynie. Tak więc brak jest podstaw do przyjęcia w niniejszej sprawie (jak przyjął to Sąd Rejonowy), że po stronie powodowej występuje współuczestnictwo konieczne i że powód nie ma samodzielnej czynnej legitymacji procesowej oraz że nie jest legitymowany do wystąpienia o zasądzenie całej należnej małżonkom Janowi i Ewie Stolarkom kwoty, która po wyegzekwowaniu lub zapłacie wejdzie do majątku wspólnego małżonków. Zwrócić należy uwagę także na brak sprzeciwu małżonki powoda co do dochodzenia samodzielnie roszczenia przez jej małżonka.

Należy także zauważyć, że zakres rozpoznania sprawy cywilnej wyznacza żądanie pozwu, ewentualnie jego dopuszczalna modyfikacja oraz podstawa faktyczna dochodzonego roszczenia. Powód wyraźnie, zarówno w pozwie, jak i w toku całego procesu, wskazuje na podstawę faktyczną dochodzonego roszczenia podkreślając, że zachowanie pozwanego

zatrzymującego zaliczkę jest działaniem bez żadnej podstawy prawnej. W pozwie powód wskazał: *pozwany Adam Konarski nie zwrócił tym samym Janowi i Ewie małżonkom Stolarek kwoty zapłaconej przez nich pozwanemu tytułem zaliczki, a umowy z powodem nie zawarł zatrzymując tą kwotę bezpodstawnie bez żadnego prawa do skutecznego nią władania.* Słuchany zaś w charakterze strony wskazał: *Próbuję zrozumieć pozwanego, że nie chce nam sprzedać działki, ale jak może zatrzymać nasze pieniądze, bez żadnej podstawy prawnej, bez żadnego uzasadnienia. Z tego wynika, że pozwany jest człowiekiem nieuczciwym.*

Powyższe uzasadnia przyjęcie, że podstawę faktyczną żądania powoda w części dotyczącej zwrotu zaliczki stanowiło bezpodstawne wzbogacenie, a więc zastosowanie znajdują przepisy art. 405 i 410 k.c.

Roszczenie powoda w części dotyczącej zwrotu zaliczki nie jest także przedawnione, bo roszczenie to nie przedawnia się w terminie rocznym, o którym mowa w art. 390 § 3 k.c., lecz na zasadach ogólnych zgodnie z art. 118 k.c. (tak też wyrok SN z 8 marca 2007 r. w sprawie III CZP 3/07, wyrok SN z 6 grudnia 2017 r. w sprawie I CSK 476/17, wyrok z 24 marca 2003 r. w sprawie I CKN 316/01). Zaliczka ta podlega zwrotowi jako świadczenie nienależne z art. 410 § 2 k.c., którego zwrotu zasadnie domagał się powód. Termin przedawnienia roszczenia powoda dotyczącego zwrotu zaliczki, w przeciwieństwie do pozostałych żądań, które są przedawnione, wynosi 6 lat.

W ocenie zespołu dopuszczalne jest przyjęcie, że podniesiony przez powoda zarzut naruszenia art. 5 k.c. w stosunku do zarzutu przedawnienia podniesionego przez pozwanego, przy rzeczowej argumentacji zdającego, może okazać się skutecznie zwalczający przedawnienie roszczenia co do żądania zapłaty kary umownej i kosztów notarialnych. Wpłyne to na zakres zaskarżenia i wnioski apelacji. Zdający zarzucając naruszenie art. 5 k.c. powinien dokonać analizy wszystkich okoliczności sprawy leżących po stronie każdej ze stron stosunku prawnego, a także poza nimi. Powinien w związku z tym ocenić zachowanie dłużnika jako naruszenie zasad współżycia społecznego (wskazując konkretną zasadę, która została naruszona), przyczyny, dla których do opóźnienia w dochodzeniu roszczenia doszło oraz dokonać analizy ogólnego kontekstu sprawy. Na ocenę skuteczności podniesienia zarzutu przedawnienia wskazał Sąd Najwyższy m.in. w uchwale siedmiu sędziów z 29 listopada 1996 r., II PZP 3/96 oraz w wyroku z 17 stycznia 2019 r., IV CSK 503/17